

Piše: Boban Ilić

# CRNOGORSKI JADRAN I RUSKA DUMA

Kraj srpske hegemonije na jugoistocnom Balkanu je zvanično proslavljen na Cetinju, u Crnoj Gori, dva sata posle istorijskog referenduma o nezavisnosti ove male, šeste i poslednje nezavisne članice bivše S.F.R.J. Crvene zastave sa crnim krstom u sredini, vatromet i ozarena lica pobednika su me setno i tužno podsetili da je naš plavi Jadran tog momenta postao daleko more, a Crna Gora daleka i suverena zemlja sa kojom imamo još uvek dobru bilateralnu saradnju, na moju žalost presudilo je dve hiljade glasova uglavnom uvezenih iz Švajcarske Nemačke, pa i odavde iz Čikaga. Ono drugo oko je ispalo iz glave i otkotrljalo se u ambis, dok su iz carske Rusije počeli da sleću avioni na tivatski aerodrom puni zlata i carskih bisaga. Započeo je masovni otkup jadranskih školjki, ježeva, plaža, borova i kamenih kuća pokraj mediteranskih palmi.

Od malena sam vaspitavan da nam je reka Volga majka, a ruska vojna sila tata. Dok je tu "Bačuška" za nas nema zime. Mila ruska majka grudi punih mleka doji srpsko čedo i neće ga dati ispod skuta. Medjutim, mlade Ruskinje su na svoje bele grudi primile sasvim nešto drugo. Uz ruski gas i naftu Ruskinje su postale omiljeni ruski brend širom zapadne Evrope, pa i kod nas. Prodadoše nas Rusi, onako carski, dva tri puta za zelene novčanice sa piramidom u sredini, a sad otkupljuju ono što smo nekad zvali naše. Sve bi ovo možda i bilo u nekoj vezi, da ustvari svi najbogatiji Rusi današnjice nisu zapravo ruski Jevreji. Lično nemam ništa protiv Jevreja, i za njih imam veliko poštovanje i žalost prema svim žrtvama nacizma. Ali, ne mogu a da ne primetim da je krug dvojkve gotovo u celini otkupljen od strane Izraelaca i Jevreja raznih vrsta, naših i stranih. Gradske vlasti tvrde da to samo potvrđuje našu stabilnost i evropsku budućnost Srbije, dok u isto vreme ruski naftaši i dizelaši otkupljuju crnogorsko priobalje, što verovatno isto tako garantuje evropsku budućnost Crne Gore.

Još uvek se dobro sećam jutro kad je Crnu Goru zadesio zemljotres u kome je stradalo oko sto šezdeset ljudi, a neke od kuća u Boki Kotorskoj su čak završile ispod vode, maršal Josip je igrom slučaja lečio svoje kosti u banji "Igalo" i medju prvima obišao postradalo područje. Pošli smo i mi porodično da obidjemo rodbinu i prijatelje, tada sam prvi put video porušene zidove obeležene belom, žutom i crvenom bojom, bio sam dečak i sve mi je to izgledalo zapanjujuće i strašno. Crna Gora je dobila ogromnu finansijsku pomoc iz budžeta tadašnje Jugoslavije i kredite koji su ostali nevraceni do današnjih dana, propale pare, inflacija, raspadnuta država i nikom ništa. Nikad nikome nije palo na pamet da retroaktivno zatraži povratak tog uloženog kapitala po tadašnjem deviznom kursu. Kao rezultat bespovratnih kredita i keš para, nikle su nove kuće armirane šesnaesticom, nove sobe za smeštaj paradajz turista iz Srbije, sa lubenicom ispod ruke, stomakom i izgorelim nosom ispod borova. Obnovljeni su stari Kotor, Herceg Novi, grad u Budvi, baš sve je zablistalo

na crnogorskom plavom Jadranu, ponosili smo se svojim uspesima, jedino što su tu i tamo na plaži plutale kore od lubenica, morske trave i znate već čega. Napukle stare kuće su redom stavljene na prodaju, a tada smo kupci bili mi, kontinentalci željni tog magičnog pogleda na more, opijeni plavom bojom. Davali smo pare u zajam da se meštani presele u nove kuće, pa opet davali pare da kupujemo stare i porušene od sirotih Bokelja, ali nije važno, važno je da je sve to bilo naše. Nekako i ja sam posle svega toga kupio deo jedne male kamene kuće, napukle od potresa i obojene žutom bojom. Bez puno dvoumljenja odmah sam počeo da kopam septičku jamu. Kopao sam tako godinu, i dve, i tri, a

uživanje u morskoj vodi sam zamenio pijukom, lopatom i malterom. Moji drugovi sa Akademije su uz gitaru i vino na barci aplaudirali suncu koje izranja iz tihe plave vode, koja se preliva bojom dragog kamena i posećivali me svake godine u isto vreme, dok sam ja kopao, prevrtao cement i štemao beton.

Medjutim od svega toga ostade samo kamenje u vreći. Kažu, Crna Gora više nije naš biznis, oslobođena je. Pa dobro, tačno je to i ja se slažem s time, svako treba sam da odluči o sebi. Medjutim, plaši me da je Srbija više od pola veka crnogorski biznis, pogotovo na području direktorskih nauka i mafijaške obnove kadra i u oblasti šverca oružja, nikotina i kokaina. Kao i u rangu visoke diplomatije i odbrane zemlje Srbije. Crna Gora nam je dala Slobodana, Radovana, pa i danas demokratskog Borisa, koji sa godinama sve više liči na svoga tatu. Što reče neko: Pustio bih ja njega ali on mene neće. Što se tiče one septičke jame, ja sam nju ipak iskopao u kamenu i zaradio debele žuljeve. Bilo je zadovoljstvo pustiti vodu posle svih tih sififovih muka i vratiti se na kraju leta u školsku klupu.

Pre nekoliko godina sam u manastiru Savina pored Herceg Novog krstio svoje kćerke, tu je i Njegoš školu pohađao, a manastir kao da je sa neba sleteo. Sećam se tog letnjeg dana, moje porodice i dece u plavim svećanim haljinama. Ručak u predivnom restoranu Belvedere. Prelepa kuća i terasa, mesto koje je bilo poslednja rezidencija Kralja Petra Drugog, pred njegovo izgnanstvo i put u svet. Na žalost, a teško nam je da priznamo, prestolonaslednik je umro od ciroze jetre

jer se odao alkoholu, čak i presađivanje tog organa nije pomoglo. Pre njega, a teško nam je da kažemo, je Knjaz Obrenović gajio svinje i prodavao krmače. A šta da kažem za kralja Nikolu, koji se ponizno poklonio ispred austrijske konjice, kako bi sačuvali svoju malu podaničku vlast, baš na vrlom Cetinju, na njegovo iznenadjenje osamnaeste su pobedili Srbi pa je i on sa hrabrim perjanicama bežao ladjom preko mora. Sad kažu obnovljena je državnost! Ja bih pre rekao, stvorena je nova Crna Gora,



koja osim imena i prezimena, nema ništa zajedničko sa onom starom, plemenskom.

Nego hajde, bilo pa prošlo, ali ono što sigurno nije davno prošlo je 5. oktobar, kraj diktature proleterijata, i svrgnuce velikog pinokija. I ja sam pomislio da konačno Crnogorci i crnogorska vlada nemaju čega da se plase, godina dvehiljadita, demokratija. Medjutim u tom grmu nije ležao zec, nijedan oblik Srbije nije po meri crnogorskoj braći, mnogo smo veliki, a oni mnogo maleni. Lozinka glasi turisti napred - ostali stoj, odloži istoriju na zemlju, pare na sunce i skok u more. Nova Crna Gora neguje komšije u pravcu Albanije i Dubrovačke rivijere. Uz pesmu "Crna Gora i Srbija to su braća najmilija". Sve mi zvuči kao davno pokvarena ploča na 33 obrtaja.

Može biti da je Crnogorcima trebalo ponuditi još malo više direktorskih i diplomatskih mesta ili novi bespovratni zajam, a možda je bas ovako i dobro. Jer nikad ne znaš zašto je nešto dobro. A nekako dok u sisama ima mleka, i deca lepo spavaju do podne, može biti da je mleko naftnih bušotina i derivata ukusniji napitak i daleko zdravije za organizam. A to ko je i zašto pravio Luku Bar, kopao tunele, zidao piste i mostove, školovao, lečio, otvarao kapije Beograda i stipendirao, šta to sad ima veze, ja Crnogorcima čestitam na uspehu.

U Crnu Goru više ne odlazim, ovog leta sam sleteo na dubrovacki aerodrom nošen hrvatskom zrakoplovom. Pogledao u pravcu Herceg Novog i nastavio putem za Trebinje.

Nedavno me je iznenadio telefonski poziv komšije iz Herceg Novog -

Kovačevića (meštana) sa kojim delim tu minijaturnu kamenu kućicu. Uzbudjeno je vikao sa druge strane žice, pokušavajući da bude fin, ali ipak bez strpljenja urlao u slušalicu: Imam Rusa, imam Rusa!

Dvadeset godina pokušavam da podelim i u katastru zavedem to par starih zidova i ništa. Dvadeset godina se okreće voda u moje zidove, lome prozori, blokira prilaz, kidaju kablovi za struju, pa je čak i septička jama napunjena tuđim. Odjedanput komšija potpisuje šta god ja kažem i šta god treba, jer stigao je Carski Rus. Lepo Boga mi. I tu se nekako setim moga oca koji na glas čita platni obračun i procenat od njegovog dohotka koji nepovratno putuje u zemljotresom pogodjenu Crnu Goru i nerazvijene opštine na Kosovu, uz onu čuvenu "Nanu Naninu".

Zidanje Skadra i smrt majke Jugovića najsnažnije vizuelizuju gusle i njihova jeziva jeka. Glas narodnog guslara i glas časti Marka Miljanova, kao i stihovi najvećeg pesnika u ovom delu Evrope, Njegoša, za mene su značili i bili ozbiljan žirant nacionalnog tkiva srpskog naroda uopšte. Duklja i Zeta su prve srpske države na Balkanu, a to je nekako baš bilo davno i koga briga šta je bilo, sad kad postoji Dukljanska akademija nauka Brkovića Jevrema, u kojoj srpski jezik i nije baš srpski - malo latinski, malo francuski. Šta odluči Milo, tako je i bilo. Sarkastično i nervozno mi je zazvučao odlučni Filip Vujanović, prva glava sa Lovćena, kad je protumačio naredbu: "Crna Gora vojske više nema, ni serdare, ni mornare. Ostadoše samo neki mrtvi gorštaci, obešeni o klin iznad ognjišta. Medutim, događa se, gladni narod lako namiriše pečenje i vruću pogaču i lako se prevede slatkim šećerom u drugu veru. Onaj nasmejani Nikšićanin pozamašnog nosa je namirisao svetske slamke i viorove, Marke, i Evre, i Perpere, i pobedio na penale, na Cetinju se peče vo na ražnju i miriše, da i mrtve podigne iz groba.

Najlicemernija i najtužnija od svih reklamnih poruka je svakako ona "Crna Gora, odmor medju prijateljima". Ne znam kako se to prevodi na ruski i koliko to košta u rubljama, ali na to mogu da citiram iz glave velikog Njegoša i neka mi oproste Crnogorci ako citat nije precizan, a kaže ovako: Zaludu se spuštah ja na vaše uže, dok se moje uže ne pretrže, od tada smo bolji prijatelji.

Pitate se sigurno na kraju da li će moja septička jama preći u rusko vlasništvo? Ne znam, o tome razmišljam i ja ovih dana. Kako će izgledati vaš letnji odmor i to je vaša lična stvar, crnogorski Jadran je sigurno najlepše more na svetu, ne zaboravite poneti masku i peraje i srpsko-ruski rečnik. Možda će vam ovog leta i to zatrebati.